

Joanna Jeśman, Karol Jachymek

Wstęp

Kultura Popularna nr 4 (42), 6-7

2014

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Karol Jachymek,
Joanna Jeśman

Wstęp

Niniejszy numer „Kultury Popularnej” to podsumowanie Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej „Mięso!”, która odbyła się w dniach 23–24 czerwca 2014 roku. Jej celem było nakłonienie badaczy wywodzących się z różnych dyscyplin naukowych do podjęcia szeroko zakrojonej refleksji nad tym wyjątkowo złożonym zagadnieniem. Czym jest mięso? Co jest mięsem? Jak scharakteryzować mięsność? Okazało się, że zamiast wypracowania precyzyjnych definicji czy uściślenia koncepcji dotyczących kulturowo-społecznych wymiarów mięsa, wraz z uczestnikami konferencji zaczęliśmy odkrywać kolejne konteksty, obszary badawcze i dyskursy z nim związane. Interesujący nas fenomen, złudnie niewinny, stał się punktem zapalnym ujawniającym niepokoje, brutalność, ale też metafizykę wątków ewokowanych przez mięso.

Z tak rozedrganej materii powstał numer „Kultury Popularnej”, który oddajemy w Państwa ręce. Żyjemy przecież współcześnie w kulcie mięsa, które jednocześnie wyznacza ramy kulturowe, społeczne, etyczne, moralne i estetyczne, ale też skłania do ich przekraczania, zacierania dotąd pozornie oczywistych granic. Wyłaniająca się z naszych mięsnych rozważań tkanka jest gęsta od znaczeń, materii i metafor, unerwiona i pełnokrwista. Przy jednym stole spotykają się zjadani i zjadający. Mimo że ta niecodzienna biesiada zdaje się tętnić życiem, to jednak śmierć, jak zawsze nieuchronna, również zasiada do posiłku. Mięsność w rozumieniu Jolanty Brach-Czajny przeplata się tu z wielogatunkową naturąkulturą Donny Haraway, chore ciało Susan Sontag i krwawe przesady Joanny Tokarskiej-Bakir stają się częścią artystycznego rytuału, natomiast rizomatyczne, wielościowe podmioty Gilles’a Deleuze’a i Féliksa Guattariego pożerają się, nie zważając na prawa zwierząt Petera Singera.

Na niniejszy numer składa się szesnaście artykułów, w których szeroko definiowana problematyka mięsności zaprezentowana została z różnych perspektyw i z użyciem rozmaitych kluczy interpretacyjnych. Otwiera go tekst Dariusza Gzyry, w którym autor zastanawia się nad nieetycznym wykorzystaniem wizerunków zwierząt w reklamach, za punkt wyjścia przyjmując raport *Zwierzęta w reklamie mięsa. Przykłady nieetycznej promocji* stworzony w 2005 roku przez Stowarzyszenie Empatia. W kolejnych artykułach kwestia kulturowych i społecznych napięć wywoływanych przez mięso również została

umieszczona w centrum rozmyślań. Ariel Modrzyk poddaje więc analizie społeczne procesy dewaluacji mięsa, Aleksandra Drzał-Sierocka – kulinarny i kulturowy status ryby w Polsce jako pokarmu mięsnego, Ludmiła Janion – toczący się w naszym kraju spór o ubój rytualny, Małgorzata Kowalewska – kontrowersje związane z *foie gras* i jego produkcją, Justyna Schollenberger – zjawisko diety BARF (*Biologically Appropriate Raw Food/ Bones And Raw Food*) oraz dyskurs, jaki towarzyszy jej na forach internetowych, natomiast Arleta Galant – szczytną legendę miejską o rzeźniku z Niebuszewa jako mit konstytuujący lokalną tożsamość.

Ostatni z wymienionych tekstów stanowi również wprowadzenie do części poświęconej kanibalizmowi. Rozpoczynają ją rozważania Wojciecha Boryszewskiego, który dostrzegł w ludożerstwie metaforę często wykorzystywaną w komunikacji masowej. W dwóch kolejnych artykułach zagadnienie kanibalizmu omówione zostało na przykładzie wybranych dzieł filmowych. Iga Łomanowska sięgnęła po *Delicatessen* (1991) w reżyserii Marca Caro i Jean-Pierre'a Jeuneta, drobiazgowo interpretując podjęte w nim wątki kanibalistyczne. Anna Roszman przyjrzała się zaś *Kanibalowi z Rotenburga* (*Grimm Love*, 2006) w reżyserii Martina Weisza, analizując przedstawioną w nim historię w kategoriach opowieści tragicznej. W problematykę filmową wpisuje się także esej Marty Maciejewskiej, która za przedmiot swoich rozmyślań przyjęła motyw mięsa w twórczości Jana Švankmajera.

Ostatnia część dotyczy obszaru malarstwa, literatury i performansu, a mięso niekiedy funkcjonuje w niej jedynie jako pretekst, punkt wyjścia dla rozmyślań poszczególnych badaczy. Wojciech Kowalczyk opisuje więc wzajemne związki krwi i performansu, a Magdalena Tomaszewska-Bolałek – obecność przedstawień mięsa w sztuce azjatyckiej. Autorzy dwóch kolejnych tekstów zaproponowali natomiast mięsiste interpretacje utworów literackich. Katarzyna Cupała przygląda się zatem poezji Jiřego Karáska ze Lvovic z perspektywy ukazanych w niej obrazów brutalnego seksu i gnijącego ciała, a Szymon Trusewicz analizuje wiersz *Šwidryga i Midryga* Bolesława Leśmiana, podejmując między innymi wątek monstrialnej cielesności. Numer zamyka zaś artykuł Piotra G. Górniaka, dla którego motyw pożerania w malarstwie René Magritte'a stał się punktem wyjścia dla niezwykle subiektywnej, zindywidualizowanej wypowiedzi.